

SERMO DE CONCEPTIONE BEATÆ MARIÆ

Conceptio venerandæ Dei genitricis perpetuæ Virginis Mariæ, dilectissimi fratres, quemadmodum per multa signorum experimenta in Anglia et in Francia, cæterisque climatibus mundi celebranda sit declarata, me narrantem audiat dilectio vestra.

Tempore namque illo, quo divinæ placuit pietati Anglorum gentem de malis suis corrigere suæque servitutis officiis arctius astringere, gloriosissimus Northmannorum dux Guillelmus eandem patriam debellando subegit. Qui videlicet Guillelmus, tunc temporis rex Anglorum factus, Dei virtute et industria sua totius ecclesiasticæ dignitatis honores in melius reformavit. Cujus piæ intentionis operibus invidens honorum omnium inimicus diabolus, tum familiarium fraudibus, tum extraneorum incursibus multoties conatus est ejus obsistere successibus. Sed Domino protegente et timentem se regem glorificante, *ad nihilum deductus est malignus* (*Psal. xiv, 4*). Audientes autem Daci Angliam esse subjectam Northmannis, graviter sunt indignati, et, suo quasi hæreditario jure privati, arma parant, classem aptant, ut eos ad eunt a data sibi divinitus patria expellant. Hoc comperito, prudentissimus Guillelmus quemdam religiosum abbatem (Helsinum) cœnobia (Remessiensis) accessitum in Daciam dirigit, ut inquirat hujus rei veritatem. At ille, ut vir sagacis ingenii, strenue regis negotium exsequitur. Quo fideliter peracto, ad Angliam reverti cupiens, mare ingreditur; et cum jam maximam partem maris prospero cursu transisset, subito densis surgentibus undique ventis, horrida tempestas cœlum commovit et undas. Fatigatis igitur nautis nec ultra jam obnata ventibus, fractis remis funibusque ruptis, cadentibus velis, spes salutis amittitur nihil sibi nisi submersionis exitum miserabiliter expectantibus. Cumque de salute corporum desperati, animarum solummodo magnis clamoribus salutem Creatori suo commendarent, et beatissimam Virginem Mariam Dei genitricem, misericordium refugium, et desperatorum spem devote reclamarent, ecce subito conspiciunt quemdam admodum reverendæ habitudinis virum, pontificali mitula decoratum, quasi inter medias undas navi proximum. Qui vocans ad se abbatem (Helsinum), his verbis cœpit eum appellare: Vis (inquit) periculum maris evadere? Vis in patriam tuam sanus redire? Cumque cum fletu id toto corde desiderare et hoc solum expectare responderet, tunc ille: Scias (inquit) me ad te a domina nostra, Dei genitrice Maria, directum esse, ad quam dulciter reclamasti; et si dictis meis obtemperare volueris, sanus cum comitibus tuis exades imminens periculum maris. Ille vero illico spondet se ei in omnibus

obtemperaturum, si hoc evaderet naufragium. Promitte, inquit ille, Deo et mihi quod diem conceptionis et creationis Matris Domini nostri Jesu Christi solemniter celebrabis, et celebrandum prædicabis. At ille, ut prudentissimus: Et quis, inquit, dies in hoc festo celebrandus erit? Sexto, ait, Idus Decembris, hoc festum solemnizandum tenebis. Et quo, inquit abbas, officio utemur in ecclesiastico obsequio? Omne, inquit, officium quod dicitur in ejus Nativitate dicitur in Conceptione, excepto quod nomen nativitatis mutabitur in nomen conceptionis. His dictis ille disparuit, et dicto citius sedata tempestate, abbas incolumis concito flatu applicuit littoribus Anglicanis, et quæ viderat et audierat quibus potuit notificavit. Statuit autem idem festum in cœnobio (Remessiensis) celebrari, et ipse quandiu vixit devotis obsequiis celebravit.

Et nos ergo, fratres dilectissimi, si portum salutis volumus apprehendere, Dei genitricis Conceptionem dignis obsequiis et officiis celebrabimus, ut ab ejus filio digna mercede remuneremur.

Rursum hæc solemnitas alibi alio modo declaratur. Tempore namque Caroli regis Francorum illustrissimi, clericus quidam ordine diaconus Hungariæ regis germanus, Matrem Jesu toto corde diligens, ejus horas sollicitus decantabat. Parentum autem suorum consilio, nubere volens cum quadam adolescentula valde pulcherrima, accepta a presbytero nuptiali benedictione, quadam die, missa etiam celebrata, recordatus quod ejusdem beatissimæ Virginis horas illa die, juxta morem solitum, non cantaverat, sponsam domum mittens, omnes ab ecclesia exire coegit, et ipse juxta altare Virginis solus remansit. Cumque horas Dominicæ Matris decantaret, et hanc antiphonam *Pulchra es et decora, filia Jerusalem*, diceret, subito apparuit ei Virgo Maria cum duobus angelis, dextram ejus manum, et lævam tenentibus, dicens ei: Si ego sum pulchra et decora, quid est quod dimittis me, et sponsam aliam accipis? Nunquid ego sum optime formosa? Nunquid ego sum pulchrior illa? Ubi vidisti tam pulchram? Cui ille stupefactus ait: Domina mea dulcissima, claritudo tua omnem mundi pulchritudinem excellit. Quid vis, domina, ut faciam? Ait illa: Si sponsam carnalem, cui adhærere vis, amore mei dimiseris, me sponsam in cœlesti regno habebis; et si Conceptionis meæ festum annuatim vi Idus Decembris solemniter celebraveris, et celebrandum prædicaveris, mecum in regno filii mei laureatus eris. His dictis beata Virgo disparuit; clericus vero domum adire renuit, et absque parentum suorum consilio, ad abbatiam quamdam extra patriam illam

perrexit, et ibidem monachali habitu decoratus, et post tempus exiguum meritis beatæ Mariæ semper Virginis, quæ quidem diligentes se decorat semper et beatificat, Aquileiæ episcopus patriarcha factus festum conceptionis B. Virginis die præfato, quantum vixit, annuatim cum propriis octavis diligenter celebravit, et ubique celebrandum prædicavit.

Aliud etiam miraculum hujus festivitatis alibi divina inspirante gratia, a nobis declaratur. In pelago Gallico canonicus quidam, ordine sacerdos, solitus B. Mariæ Virginis horas canonicas decantare, a villa quadam, ubi cum uxore alterius fornicatus fuerat, rediens, ad oppidum in quo morabatur tendere curans, et pelagus Sequanæ transmeare cupiens, solus navem ingressus Dominicæ Mariæ horas navigando canere cœpit. Cumque invitorium, *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum*, diceret, et jam in medio fluminis esset, ecce turba magna dæmonum in profundo pelagi, una cum ejus navicula eum præcipitavit, et ejus animam rapuit ad tormenta. Die autem tertia locum quo dæmones eum tormentis afficiebant, venit Mater Jesu cum magna angelorum societate, dicens eis: Ut quid animam famuli nostri ita injuste affligitis? Nos, inquit, eam debemus habere, et merito, quoniam in nostris operibus capta est. Quibus Mater Jesu: Si illius debet esse, quoniam opera faciebat, ergo nostra debet esse, quoniam matutinas nostras, dum vos eum peremistis, decantabat; unde magis rei estis, qui iniqua contra me egistis. His dictis dæmones huc illucque dispersi iugerunt, et beata Maria animam reduxit ad corpus, et hominem ab utroque funere suscitatum per brachium arripiens, aquam a dextris et a sinistris quasi murum stare jubens, de profundo pelagi ad portum incolumem reduxit. At ille gaudens pedibus B. Virginis-prostratus ait: Charissima domina mea, et Virgo speciosa Christo gratissima, quid tibi tribuam pro tantis beneficiis quæ mihi fecisti? liberasti me de ore leonis, et de tormentis inferni gravissimis animam meam. Cui Mater Jesu ait: Precor te, ne de cætero in adulterii peccatum cadas, ne fiat tibi novissimus error peior priore. Precor te iterum ut de cætero festum conceptionis meæ devote celebres annuatim vi Idus Decembris, et ubique celebrandum prædices. Mox ut id dixit B. Virgo Maria, eo cernente cœlos ascendit, et ipse eremiticam vitam ducens, quod sibi acciderat, cunctis audire volentibus narravit, et postea quantum vixit, illud festum conceptionis solemniter et devòte celebravit, et celebrandum prædicavit. Et nos, fratres charissimi, nostra archiepiscopali auctoritate corroboramus atque præcipimus ut nullus nostrum ita sit rebus temporalibus aut propriis delictis desperatus, quin B. Mariæ Virginis conceptionem celebret annuatim. Sicut enim in sancta Ecclesia ejus extollitur natiuitas, ita debet ejus extolli conceptio; nisi enim conciperetur, nunquam nasceretur. Sicut enim ad salvandum genus humanum olim fuit necessaria ejus

natiuitas, sic fuit necessaria ejus conceptio; jussu Dei concipitur et nascitur. Inde si divina ratio perspiciatur, spiritualis conceptionis ejus dies major fore approbatur quam ejus natiuitatis.

Res enim major existit, Adam a Deo creari quam filios Adæ de matre nasci; non est mirum si homo a Deo de matre nascitur. Erubescant igitur omnino insensati, qui tanta sacramenta, tantaque mysteria tenebris ignorantie excæcati ideo respuunt celebrare quod viri ac mulieris copulatio in conceptione Virginis existit; si enim ejus conceptionem, idcirco quòd carnalis existit, stultis non placet hodie celebrare, tamen diem et noctem illam dignam, quamvis multus sit incognita, et tempus et horam spiritualis conceptionis ejus hodie celebrare delectet, qua ipse animarum Creator animam suæ matris dignam, et sanctissimam corpori virginali ejus ministrantibus angelis copulavit; quam etiam diem primam nostræ reparationis et salutis dispositorem nostræ salvationis inter cæteros dies fecit, prælegit, et sanctificavit; nam duæ sunt conceptiones hominis (hoc omnibus peritus notum est), una qua carnalis copula viri ac mulieris agitur, alia qua spiritualis anima nova et pura Deo operante corpori divinitus adjungitur. Si non placet illi celebrare Dominicæ Mariæ carnalem conceptionem, saltem placeat celebrare ejus animæ spiritualem creationem corporisque cum anima copulationem. O quanta est dies illa, qua nostræ reparatricis anima digna creatur, et sanctificatur, et sanctissimo corpori unitur! non est enim verus amator Virginis qui respuat colere diem ejus conceptionis. Erubescant iterum insani qui hunc diem colere non volunt idcirco quia aliorum sanctorum conceptiones minime colere sancta consuevit Ecclesia. Maxima quippe rusticitas est eam aliis sanctis in hoc comparare, in qua Deus carnem humanam assumpsit, quam etiam super omnes angelos et archangelos in cœlis sublimavit; quamvis enim cæteris sanctis dies conceptionis eorum non sit concessum ut celebretur, illi tamen a Spiritu sancto concessum est, quæ major et excellentior cunctis est. Pulchre et digne dominationem super cæteros sanctos illa debet habere, per quam omnes sancti sanctificantur; dicitur enim Christus sanctorum Sanctus, et ipsa sanctorum Sancta; et sicut sine more summus rerum Dispositor super omnes sanctos et sanctas illam dignitatem illi contulit, ut Verbum carni factum Virgo conciperet et pareret, et post partum Virgo permaneret, sic ipse præ omnibus absque more hanc dignitatem illi præbuit, ut conceptionis et natiuitatis ejus solemnia sacrosancta in sancta Ecclesia celebremus. Quid longius? Dominicæ Mariæ conceptionem colere, Christi generationem est commemorare; nam ejus conceptio Christi generationis est linea. Quapropter Evangelium *Liber generationis* (*Matth. 1, 1*) ipsa die, sicut in Natiuitate Domini, ante matutinales laudes bono more decantamus, et ad missam legimus. Merito ergo colitur et filii gene-

ratio, et matris conceptio, quoniam conceptio et A
nativitas matris generatio est filii. Celebrius igitur (dilectissimi) hodie dignis officiis utramque ejus conceptionem venerabilem, spiritualem videlicet et humanam, ut ipsius meritis et precibus, a sæculari-

bus curis et a cunctis malis mereamur eripi, et ad æterna gaudia perducere, præstante Domino nostro Jesu Christo filio ejus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per infinita sæcula sæculorum. Amen.

MIRACULUM

DE CONCEPTIONE SANCTÆ Mariæ

(Ex ms. Gem. Meticensi c. 40²⁸³.)

Eo tempore quo Willelmus, Normannorum dux B
potentissimus, prostrato Anglorum rege Herald, ipsos Anglos bello strenue superando sibi subjecerat, quidam abbas, Elsinus nomine, in ecclesia apostolorum Petri et Pauli Sanctique Augustini, Anglorum apostoli, residebat, in qua ecclesia ipsius Augustini cæterorumque archiepiscoporum corpora sibi succedentium requiescunt. Hic itaque Elsinus certis ex causis in Ramesiensem Ecclesiam promotus, Domino Jesu Christo devotissime famulabatur, ejusque genitricem, servitium ejus faciendo devotissime, venerabatur. Contigit autem ut Danorum rex, audita Herald morte Anglorumque subjectione, venire in Angliam properaret et suo eam dominio subjugare, prostrato Guillelmo novo rege, ut ipse testabatur, ipsius terræ invasor, et eam in perpetuum possideret. Quo audito, Guillelmus ad defendendum se præparavit, et ex circumjacentibus regionibus milites quamplurimos congregavit, et, ut erat callidus, urbes ac castella strenuissime munivit, et omnibus necessariis opulentissime replevit. Consilio itaque invito, Guillelmus rex cum optimatibus suis strenuissimum abbatem Elsinum, de quo supra retulimus, in Daciam misit, ut consilia ipsorum et acta diligenter inquireret, et eorum in Angliam adventum, prout posset, averteret. Ascensa igitur puppe, prospero vento flante, in Daciam venit, ipsiusque terræ se regi præsentavit, et salutes ac munera atque servitia ex Guillelmi regis parte obtulit. Deinde omnia, ut sibi jussum fuerat, inquisivit, quid dicerent et quomodo satagerent percunctari non destitit. Postquam autem omnia propter quæ illuc erat strenuissime complevit, proceresque terræ muneribus et promissis oneravit, in Angliam regredi voluit, sed rex Daciæ secum illum regredi permisit. Qui mox cum sociis navem conscendit. Naturæ igitur aplusia collegerunt, et in altum carbasa extenderunt, ac per frementia æquora itinera direxerunt.

Dum itaque per alta maris pergerent, contrarius ventus eis surrexit, mare funditus commovit, om-

nesque qui in navi erant formidine replevit. Timore igitur mortis contriti nimiumque perterriti, preces cum lacrymis Deo fundunt, et se graviter deliquisse miserabiliter gemunt. In tanto discrimine positus majora pericula occurrerunt, namque syrtes præ oculis aspiciunt, quas naucleri scamma dicunt. Tunc magis anxii et dubii velut in morte positi clamabant ad Deum fortius. O Deus clementissime, Pater misericordiæ, dignare nos respicere meos pro nostro crimine. Respice, clementissime, de sede tuæ gloriæ, visita nos jam positos in extremo vitæ periculo. Assit nunc tua gratia! assit tua benignitas! assit maxima bonitas! assint bona gratuita dona! Succurre nobis miseris, pietas ineffabilis, ne nos sorbeat infernus nunc pro nostris criminibus. Pie Deus, cognoscimus quod graviter deliquimus, pejora commiserimus, quia multum peccavimus. Benigna tua gratia latentibus indulgeat, fateamur nostra crimina, tu dele tua gratia. Qui promisisti miseris qua hora ingruerint et corda pœnituerint salvos protinus fieri, parce nunc consentibus, miserere gementibus, miserere nunc flentibus et vere pœnitentibus. Maria, Mater Domini, ora pro nobis miseris, tuo filio, o domina, commenda nostra flamina. Namque mari sunt tradita misera nostra corpora, tuus filius animas in requiem suscipiat.

Cum igitur desperati sic clamarent, quemdam pontificalibus vestibus ornatum juxta navim assistere vident, qui Elsinum abbatem proprio nomine compellens, hoc ei retulit, inquit: O tu, abba Elsine, veni surgens et mecum loquere. Dum autem, admirantibus omnibus quænam esset persona illa, abbas Elsinus surrexisset, præfata persona, ut credimus, angelica hæc ei inquit: Si vis sanus effugere, si vis mortem evadere, si vis patriam cernere tuosque lares visere, promitte fidelissime Matri Christi piissimæ te facturum per celebrem conceptionis ipsius festum diem, in qua ipsa Virgo incomparabilis Dei futura Genitrix, in alvo matris concepta fuit, et doceto quoscunque potueris, ut per celebrem diem

VARIE LECTIONES.

²⁸³ In eodem ms. eodem caractere scripta leguntur plura alia miracula B. Mariæ precibus edita, quæ non majoris sunt fidei, inter hæc unum est ac abbatissa sanctimonialis quæ cum virginitatis et castitatis violasset propositum et prægnans B. Mariæ suas preces funderet, ob ea obstetricantibus rebus angelis liberata est.